

WOORD VOORAF

In *Dood door eigen vuur* zijn de getuigenissen beschreven van direct betrokkenen bij de dramatische incidenten die zich de afgelopen jaren bij onze krijgsmacht hebben voorgedaan. De ervaren oorlogscorrespondent Charles Sanders tekende de verhalen op van slachtoffers, ooggetuigen en klokkenluiders, op initiatief en met steun van mr. Michael Ruperti. Ruperti heeft als advocaat van vele militairen de mistanden en hun soms gruwelijke gevolgen vanuit het perspectief van zijn cliënten indringend leren kennen. Voor zijn steun en medewerking en de medewerking van zijn cliënten die door middel van uitvoerige interviews de basis hebben verschaft voor dit boek, zijn de auteur en de uitgever hen veel dank verschuldigd.

Dood door eigen vuur is geen wetenschappelijke verhandeling, maar een toegankelijk geschreven en inroe-

lende weergave van de ellende en de onrechtvaardigheid die integere en goedwillende militairen die besloten om hun land te gaan dienen, hebben moeten ondervinden.

De vreselijke gebeurtenissen in Ossendrecht en Mali die in dit boek uitvoerig aan de orde komen, hebben geleid tot verschillende, zeer gezaghebbende, externe onderzoeken. Bijvoorbeeld het OVV-rapport, dat toenmalig minister Hennis tot het inzicht bracht dat zij geen andere keus had dan op te stappen. En zeer recent het rapport van de Commissie Van der Veer, waarin de voormalige topman van Shell vernietigende conclusies en ingrijpende aanbevelingen formuleerde voor minister Bijleveld. In zo ongeveer alle belangrijke media die eerder aandacht besteedden aan de drama's in Mali en Ossendrecht werd bij het aanbieden van het rapport van de Commissie Van der Veer gememoreerd dat de misstanden bij defensie al herhaaldelijk in onderzoeken naar voren waren gekomen en dat met die aanbevelingen bitter weinig was gedaan. Wie in dit boek, uit de mond van direct betrokkenen, leest over de soms gruwelijke en levensgevaarlijke toestanden, die zal zich verbijsterd afvragen hoe wij het met onze krijgsmacht *in vredesnaam* zo ver hebben kunnen laten komen.

Amsterdam/Houten, februari 2018

PROLOOG

Dood door eigen vuur is op initiatief van mr. Michael Ruperti tot stand gekomen. Ruperti geldt als dé in militaire strafzaken gespecialiseerde Nederlandse advocaat. Honderden cliënten stond hij bij. Van Unifil- en Srebrenica- veteranen tot mannen en vrouwen die in Uruzgan en Mali dienden. Van soldaten tot kolonels. Ook de nabestaanden van sergeant der eerste klasse Sander Klap, sergeant der eerste klasse Henry Hoving en korporaal der eerste klasse Kevin Roggeveld – onnodig omgekomen door gebrekkig Defensiemateriaal – verkozen Ruperti als raadsman. Mede omdat hoge officieren onmiddellijk zijn naam noemden.

Ruperti is reserve-officier bij de Koninklijke Landmacht en diende als kapitein in voormalig Joegoslavië. ‘Ik wilde per se dat dit boek er kwam,’ zegt de advocaat.

‘Omdat een vijftal commando’s zich bij mij meldden, na die dodelijke ongelukken in Ossendrecht en Mali. Met een kristalheldere boodschap: genoeg is genoeg! Want door de jarenlange bezuinigingen op Defensie functioneren hele krijgsmachtonderdelen niet meer. En als special forces van het Korps Commandotroepen de noodklok luiden... Nou, dan is er écht iets mis.’

Op zijn beurt koos Ruperti mij als auteur van *Dood door eigen vuur*. Ik reisde als crisis- en oorlogsverslaggever voor dagblad *De Telegraaf* meer dan 70 keer naar brandhaarden rondom de wereld. Van de Eerste Golfoorlog tot de strijd tegen Islamitische Staat in Irak en Syrië. Zo was ik ooggetuige van de genocide in Rwanda en ging 17 keer met Nederlandse troepen op patrouille in Zuid-Afghanistan. Op Hawaii interviewde ik Erik Hazelhoff Roelfzema, kort voor ’s lands grootste oorlogsheld overleed.

Ik vloog in F-16’s mee tijdens NAVO-oefeningen en was een week aan boord van onderzeeboot Zr.Ms. *Walrus*. De Koerden gaven me een onderscheiding, omdat ik wekenlang met hen optrok in het Iraaks-Syrische grensgebied tijdens hun strijd tegen de moordenaars van IS. ‘Dit boek moest pakkend geschreven worden, tot in de kleinste details kloppend, dus door een echte kenner van Defensie. Voor mij was meteen al duidelijk dat ik de voormalige oorlogsverslaggever van *De Telegraaf* zou vragen,’ zegt Michael Ruperti.

In nauwe samenwerking met Ruperti interviewde ik

tientallen nabestaanden, commando's, pantserinfanteristen, mariniers en rode baretten. *Dood door eigen vuur* is het resultaat; wat ging er mis in Ossendrecht en Mali? Wat ging er al die jaren daarvoor mis? Hoe moeten de weduwen, de kinderen, de moeders en vaders, de zussen en broers nu verder? Zijn Klap, Hoving en Roggeveld echt voor niets gestorven? En verandert er eindelijk iets structureel ten goede, nu Defensie er geld bij krijgt?

Het verhaal van de vergeten ooggetuige, de weduwe met een missie, de rouwende broer, de burgemeester van Kidal, vijf moedige commando's en hun bevlogen advocaat. Het verhaal van *Dood door eigen vuur*.

Charles Sanders, februari 2018

HET MYSTERIE VAN SCHADUWMAN

Zaterdagochtend, lente 2017, langs de lijn op een van de velden van voetbalvereniging Bennekom aan de Sportparkweg in Ede. De eerste mooie voorjaarsdag na een lange, donkere, koude winter. Advocaat Michael Ruperti kijkt naar de wedstrijd van zijn 16-jarige zoon. Hij rekt zich uit, geeuwt wat, wrijft de slaap uit zijn ogen, komt bij van weer een hectische week als militair strafpleiter. Met zaken waarbij hij het intrekken van Verklaringen Geen Bezwaar, de zogenaamde VGB's die medewerkers van Defensie nodig hebben om hun werk te kunnen doen, aanvecht. Kwade genius bij veel van die dossiers is de MIVD. Want de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst heeft een lange – en volgens militairen bij de operationele eenheden kwalijke – reputatie als het gaat om 'soldaatje pesten'.

Vrijwel elke misstap in het privéleven, hoe klein en ogenschijnlijk onbeduidend ook, is voor de dienst genoeg om militairen vleugellam te maken. Zelfs als het gaat om infanteristen die tijdens missies naar Afghanistan hun leven hebben gewaagd, hun moed in het veld hebben getoond, hun trouw aan collega's hebben bewezen. Maar eenmaal thuis kan dat ene biertje te veel, die uit de hand gelopen woordenwisseling, zo'n fikse duw op zaterdagavond in de plaatselijke discotheek een veteraan lelijk opbreken. Als de MIVD meekijkt en concludeert dat grenzen zijn overschreden, is het zomaar gebeurd met die loopbaan bij het Korps Commandotroepen of de pantserinfanterie. Tal van keren vecht advocaat Ruperti zo'n MIVD-besluit aan, vaak met succes, waardoor minister Jeanine Hennis (Defensie) het aanzeggen van ontslag moet intrekken. En dat weer tot onvrede en frustratie van de militaire inlichtingendienst.

Ook afgelopen week is hij druk geweest met zo'n procedure en ook nu ziet het er goed uit voor zijn cliënt, een sergeant-majoor en inlichtingspecialist van de Luchtmobiele Brigade. Maar het is zaterdag, de zon schijnt, een lang en vrij weekend lonkt voor de advocaat. En dus schudt Ruperti de gedachten aan het werk van zich af, probeert zich op de wedstrijd te concentreren. Het is inmiddels 5-0, van spanning is nauwelijks meer sprake. Net als de andere vaders probeert de raadsman er deze ochtend het beste van te maken en vooral iets van die eerste fletse voorjaarszon op te vangen.

Maar dan, plotseling, links van hem. Een schim, een donkergrijze schaduw. Michael Ruperti schrikt even, kijkt opzij en daar staat de man. Als een geest, vanuit het niets opgedoken. Vijftiger, grijsblond haar, blauwe ogen, vriendelijk gezicht, ruim 1 meter 80 lang. Niet echt opvallend, gewoon een doorsnee Nederlander. Hoewel... De man heeft iets van Bert van Marwijk. Maar het is niet die vage gelijkenis met de bekende voetbaltrainer waardoor de strafpleiter opeens alert is. Hij kent de schaduw persoonlijk. Heeft hem ooit gezien, ontmoet, gesproken. Hij wroet in zijn herinnering, in een ver, bijna vergeten verleden. Op de universiteit in Amsterdam? Of later, toen hij als militair diende? Waar, wanneer, waarom? De roemruchte raadsman pijnigt zijn hersenen.

Dan, opeens, begint schaduwman te praten. ‘Spannende wedstrijd.’ Ook zijn stem komt Ruperti bekend voor. Even lopen de rillingen over zijn rug. Hij kijkt in die staalblauwe ogen. En realiseert zich onmiddellijk dat schaduwman niet op de slaapverwekkende jeugdvoetbalmatch doelt. Plotseling weet hij het. De man was betrokken bij geheime operaties, kort na afloop van de oorlog in Bosnië. Als agent van de MIVD werkte hij mee aan het opsporen en oppakken van Servische oorlogsmisdadigers. Michael Ruperti kent hem van dat werk, omdat ook hij in die periode voor de Nederlandse krijgsmacht op uitzending is in voormalig Joegoslavië.

Als jong jurist-kapitein dient hij van 2004 tot 2005 in Banja Luka, Bosnië. Voor SFOR, de VN-vredesmacht die

na de gruwelijke Balkanoorlog toe moet zien op de naleving van de wankle Dayton-akkoorden. Michael Rupert is in die tijd *legal advisor* en in die functie ook derde man binnen de militaire staf in Banja Luka. Na terugkomst werkt Rupert op het parket in Arnhem, waar de militair jurist acties van Nederlandse militairen op uitzending onderzoekt. Voldoen die aan de *rules of engagement*, aan de geweldsinstructies, of zijn manschappen te ver gegaan? Als officier die erbij is geweest, wordt het oordeel van Rupert alom gewaardeerd en geaccepteerd.

Inmiddels geldt diezelfde mr. Michael Rupert, gepokt en gemazeld in de krijgsmacht, als dé advocaat in geruchtmakende militaire zaken. Waar een handjevol andere strafpleiters maar wat graag koketteert met die dienstplicht tijdens de Koude Oorlog is hij als enige in dat selecte gezelschap ook écht uitgezonden. Oorlogsveteraan Andy McNab van de Britse Special Air Service (SAS), 's werelds beroemdste elite-eenheid, omschrijft de mannen die met hun gevechtslaarzen daadwerkelijk in de frontmodder staan op momenten die ertoe doen. In zijn verfilmde bestseller *Bravo Two Zero*, over een commando-eenheid achter de Iraakse linies tijdens de Eerste Golfoorlog, schrijft hij: *'Many talk the talk, just a few walked the walk.'* Rupert walked the walk. Krijgsmacht-insiders hebben mede daarom ontzag voor hem. En dus reageert de raadsman ook uiterst ad rem op de woorden van schaduwman: 'Hoezo spannend? Er is niets aan!' De MIVD'er, koeltjes in de rebound: 'Nee, de zaak waarmee jullie bezig zijn, de

commando's, dát is een spannende wedstrijd. Die gaat voorbij de strafzaak. En wij... wij weten het.'

De militaire spion doelt op de uitzending van *RTL Nieuws* van maandag 20 februari 2017, een uitgebreid item over het dodelijke ongeval met een Nederlandse commando in Ossendrecht. De onderzoeksredactie van RTL onthult die avond in een schokkende en minutieuze reconstructie hoe het ministerie van Defensie bijna een jaar eerder op ongelooflijke wijze blundert in een zogenaamd 360 graden schiethuis, waar commando's met scherpe munitie moeten oefenen. Vanwege bezuinigingen zijn er geen veilige betonnen wanden, maar goedkope linnen doeken. Geen ondoordringbaar kevlar, maar zacht bordkarton. En geen stevige stalen balken, maar dunne triplex latjes...

Dat het een keer mis zou gaan, wordt intern al veel langer gevreesd en voorspeld. Sinds jaar en dag vragen, nee sméken de commando's om een deugdelijke schietbaan waar zij zich verder kunnen bekwamen in vuurwapengebruik met scherpe munitie, bittere noodzaak vanwege hun 24/7 operationele inzetbaarheid. *The pit of death*, de kuil des doods, wordt het schiethuis in Ossendrecht door leden van het Korps Commandotroepen (KCT) bitter cynisch genoemd. Al vele maanden, al sinds zij daar oefenen. Móeten oefenen, omdat er in Nederland geen alternatieven zijn.

Op die dinsdag 22 maart 2016 komt hun sinistere voorspelling uit. Sergeant der eerste klasse Sander Klap – 35 jaar, partner van Jessica, vader van twee kinderen en